

การประยุกต์ใช้มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนอาเซียนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว
โดยชุมชนเมืองมะดัน ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก

The Application of ASEAN Community-Based Tourism Standard for
Developing Mueangmadan Community-Based Tourism at Tambol Tasai,
Mueng Nakhon Nayok District, Nakhon Nayok Province

◆ ประเสริฐ โยธินาร์

อาจารย์สาขาวิชาการท่องเที่ยว (หลักสูตรสองภาษา) คณะวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Prasert Yothicar

Lecturer of Tourism Program (Bilingual program), Faculty of Management Science,

Phranakhon Rajabhat University, E-mail: sertty_ssk@hotmail.com

Received: March 18, 2021; Revised: May 19, 2021; Accepted: May 28, 2021

Abstract

The objectives of this study were to (1) study the current context of Mueangmadan community-based tourism and the readiness of community-based tourism management in accordance with the components of the ASEAN community-based tourism standard, (2) assess community-based tourism management by applying the components of the ASEAN community-based tourism standard; and (3) propose guidelines for application of ASEAN community-based tourism standard to develop Mueangmadan community-based tourism. This research was mixed method research conducted in-depth interviews with a total of 15 key informants, including community leaders and community product producers and distributed a questionnaire for 155 tourists. The content analysis and descriptive statistics such as frequency, percentage, mean and standard deviation were applied for data analysis. The research result showed that overall, the community has potential for site and tourism activities. The readiness of community tourism management was found to be readily available in some components such as promoting the well-being of society, conserving and improving the environment, and encouraging interaction between the community and tourists. The overall assessment of community tourism management was at a high level. Additionally, the application of the ASEAN community-Based tourism standard consists of

6 components: tourism community management, tourism environmental promotion, environmental conservation and improvement, promoting collaboration between communities and tourists, quality of tour services, and food and beverage service quality.

Keywords: Application, ASEAN Community-based Tourism Standard, Mueangmadan Community

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาบริบทการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดันในปัจจุบัน และความพร้อมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามองค์ประกอบของมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอาเซียน (2) ประเมินการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยการประยุกต์ตามองค์ประกอบของมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอาเซียน และ (3) เสนอแนวทางการประยุกต์ใช้มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอาเซียนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดัน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มชุมชนเมืองมะดัน ได้แก่ ผู้นำชุมชน สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 15 คน และแจกแบบสอบถามนักท่องเที่ยว จำนวน 155 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า (1) โดยภาพรวมชุมชนมีศักยภาพด้านพื้นที่และกิจกรรมการท่องเที่ยว ความพร้อมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่ามีความพร้อมในบางองค์ประกอบ ได้แก่ การมีส่วนร่วมส่งเสริมการเป็นอยู่ที่ดีของสังคม การอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อม และการกระตุ้นให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยว (2) ผลการประเมินการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ (3) แนวทางการประยุกต์ใช้มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนอาเซียน ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ การจัดการชุมชนด้านการท่องเที่ยว การส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยว การอนุรักษ์และปรับปรุงสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยว คุณภาพบริการนำเที่ยว และคุณภาพบริการอาหารและเครื่องดื่ม

คำสำคัญ: การประยุกต์ มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนอาเซียน ชุมชนเมืองมะดัน

บทนำ

มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนอาเซียน (ASEAN Community-Based Tourism Standard) ถือเป็นการส่งเสริมและการจัดการการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชน มีการจัดการที่ยั่งยืนและให้คนท้องถิ่นได้รับประโยชน์ โดยกลุ่มประเทศสมาชิกได้ร่วมกันพิจารณาหลักเกณฑ์ของมาตรฐานโดยใช้กรอบหลักเกณฑ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในระดับโลก (Global Sustainable Tourism Criteria-GSTC) ประกอบด้วยหลักเกณฑ์ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสำหรับแหล่งท่องเที่ยว (Destination)

โรงแรม (Hotel) และบริษัทนำเที่ยว (Tour Operator) เพื่อนำมาเป็นแนวทางขึ้นพื้นฐานให้แก่หน่วยงานที่รับผิดชอบ รวมถึงเพื่อสร้างการยอมรับในหลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในระดับสากล โดยหลักเกณฑ์ดังกล่าวเน้นการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างครอบคลุมในทั้ง 4 มิติ คือ (1) การบริหารจัดการอย่างยั่งยืน (2) การเพิ่มผลประโยชน์และลดผลกระทบเชิงลบทางสังคม-เศรษฐกิจ แก่ชุมชนท้องถิ่น (3) การเพิ่มผลประโยชน์และลดผลกระทบเชิงลบทางวัฒนธรรมแก่ชุมชนและนักท่องเที่ยว และ (4) การเพิ่มผลประโยชน์และลดผลกระทบด้านลบทางสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ให้เป็นแนวทางสำหรับประเทศสมาชิกนำไปจัดปรับให้สอดคล้องกับบริบทด้านการท่องเที่ยวของตน และจากการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวอาเซียนดังกล่าว ได้จัดทำมาตรฐานการท่องเที่ยวอาเซียน (ASEAN Tourism Standards) เพื่อยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวของแต่ละประเทศในอาเซียนให้มีความใกล้เคียงกันและมีความเป็นสากลมากขึ้น ซึ่งมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนอาเซียน (ASEAN Community-Based Tourism Standard) ถือเป็นหนึ่งในมาตรฐานการท่องเที่ยวอาเซียน และสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและเน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเป็นสำคัญ (ASEAN, 2014)

ชุมชนเมืองมะดัน ตั้งอยู่ที่ตำบลท่าทราย จังหวัดนครนายก เป็นหนึ่งในชุมชนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดนครนายก พ.ศ. 2561-2564 ที่กำหนดประเด็นการพัฒนาเชิงพื้นที่ ได้แก่ ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สุขภาพ และวัฒนธรรม มีกลยุทธ์และเป้าประสงค์ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและชุมชนริมน้ำเพื่อรองรับการท่องเที่ยว และจากสำรวจพื้นที่โดยสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครนายก พบว่า พื้นที่ที่มีศักยภาพและความพร้อมในการส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างเร่งด่วน ได้แก่ พื้นที่ตำบลท่าทราย เนื่องจากมีความพร้อมทั้งด้านพื้นที่และการจัดการ กล่าวคือ เป็นพื้นที่เพาะปลูกมะดันที่มีคุณภาพ มีสวนเกษตรแบบผสมผสานที่ยึดหลักแนวเกษตรพอเพียง นอกจากมะดันที่ขึ้นชื่อแล้วภายในสวนเต็มไปด้วยผลไม้ที่น่าสนใจ เช่น มะยงชิด มะปราง และมะม่วงหาวมะนาวโห่ เป็นต้น มีบรรยากาศภายในสวนเกษตรยังร่มรื่นเหมาะแก่การท่องเที่ยวและพักผ่อน ในขณะเดียวกัน พบว่ามีการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปมะดันโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นบูรณาการกับเทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนได้หลากหลายทั้งรูปแบบของอาหาร เครื่องดื่ม และของใช้ เช่น มะดันแช่อิ่ม ไข่เค็มมะดัน น้ำพริกมะดัน ปลาร้าและปลาต้มมะดัน ข้าวแต่น้ำมะดันน้ำมะดัน และผ้ามัดย้อมสีมะดัน เป็นต้น (Kongkrapan, Personal Communication, November 1, 2020) อาจกล่าวได้ว่าความหลากหลายของทรัพยากรทางธรรมชาติและกิจกรรมการท่องเที่ยวเริ่มได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวโดยผ่านการประชาสัมพันธ์และสร้างการจดจำในฐานะเมืองมะดันของจังหวัดนครนายก ถือเป็นการสร้างเอกลักษณ์และสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว และจากหลักการและเหตุผลดังกล่าว เพื่อเป็นส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนเมืองมะดันให้ได้มาตรฐาน ชุมชนท้องถิ่นและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจึงได้ร่วมกันพัฒนาพื้นที่โดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือการจัดการและพัฒนา

ครอบคลุมทั้งด้านพื้นที่ การจัดการ กิจกรรมการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของชุมชน จนก่อให้เกิดเป็นชุมชนแหล่งท่องเที่ยวเมืองมะดันอันเป็นเอกลักษณ์และยั่งยืน (Nakhonnayok Provincial Office, 2019)

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าว เพื่อให้การส่งเสริมและการพัฒนาการท่องเที่ยวของเมืองมะดัน ตำบลท่าทราย จังหวัดนครนายก โดยเฉพาะการท่องเที่ยวโดยชุมชนก้าวทันบริบทการท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียนที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้วิจัยสนใจมุ่งศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอาเซียนเพื่อเป็นแนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดัน เพื่อรองรับการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวของอาเซียนและพัฒนาชุมชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวให้มีความเข้มแข็ง การบริหารจัดการที่ดี มีความพร้อมรองรับนักท่องเที่ยวและให้เป็นที่ยอมรับในระดับภูมิภาค โดยคำนึงถึงหลักการและเหตุผลการจัดปรับให้สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ที่มีความเกื้อหนุนต่อความเป็นไปได้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อดึงดูดและสร้างความเชื่อมั่นทางการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ทั้งยังเป็นการสร้างการรับรู้และเผยแพร่ภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของจังหวัดนครนายกและประเทศไทยให้เป็นที่ยอมรับในวงกว้างและนานาชาติต่อไป

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาบริบทการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดันในปัจจุบัน และความพร้อมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดันตามองค์ประกอบของมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอาเซียน
- 2) เพื่อประเมินการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดันโดยการประยุกต์ตามองค์ประกอบของมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอาเซียน
- 3) เพื่อเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอาเซียนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดัน ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก

ขอบเขตการวิจัย

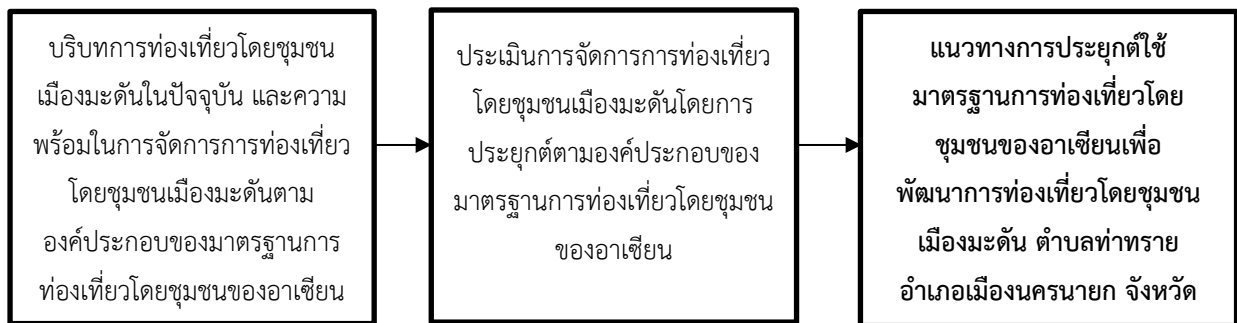
ขอบเขตด้านเนื้อหา มุ่งศึกษาเกี่ยวกับบริบทการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดันในปัจจุบัน ความพร้อมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามองค์ประกอบของมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอาเซียน ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดันโดยการประยุกต์ตามองค์ประกอบของมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอาเซียน และแนวทางการประยุกต์ใช้มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอาเซียนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดัน

ขอบเขตด้านประชากร ประชากรกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ประชาชนที่อยู่ในชุมชนเมืองมะดัน บุคลากรจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวของชุมชนเมืองมะดัน โดยการคัดเลือกประชากรกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจงบุคคล (Purposive Sampling)

ขอบเขตด้านพื้นที่ คือชุมชนแหล่งท่องเที่ยวเมืองมะดัน ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ได้รับการพิจารณานโยบายการส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวตามแผนพัฒนาจังหวัดนครนายก พ.ศ. 2561-2564 (Nakhonnayok Provincial Office, 2019)

ขอบเขตด้านระยะเวลา ระยะเวลาทำการวิจัย 1 ปี (เดือนธันวาคม 2562-เดือนพฤศจิกายน 2563)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชนถือเป็นการส่งเสริมและกลไกการจัดการการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนบนฐานทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม มีการจัดการที่ยั่งยืนและให้คนท้องถิ่นได้รับประโยชน์ เป็นการท่องเที่ยวทางเลือกที่คำนึงถึงความยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่น มีการกำหนดทิศทางการพัฒนาโดยชุมชน จัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน โดยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้เป็นต้นทุนหรือปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม ครอบคลุมมิติการบริหารจัดการ ได้แก่ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านการเรียนรู้และกิจกรรมการท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน รวมทั้งมีการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถและบทบาทที่สำคัญในการดำเนินงาน ตั้งแต่การตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินงาน การสรุปบทเรียน และมุ่งเน้นให้เกิดความยั่งยืนสู่คนรุ่นลูกหลานและเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นโดยคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติเป็นสำคัญ (Suansri, 2003; Sarobon et al., 2003; The Thailand Community Based Tourism Institute, 2007)

แนวคิดเกี่ยวกับมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอาเซียน

จากการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวอาเซียนได้จัดทำมาตรฐานการท่องเที่ยวอาเซียน (ASEAN Tourism Standards) เพื่อยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวของแต่ละประเทศในอาเซียนให้มีความใกล้เคียงกันและมีความเป็นสากลมากขึ้น ซึ่งมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนอาเซียน

(ASEAN Community-Based Tourism Standard) ถือเป็นหนึ่งในมาตรฐานการท่องเที่ยวอาเซียน มีเกณฑ์ประกอบด้วย (1) การเป็นเจ้าของและจัดการโดยชุมชน (2) การมีส่วนร่วมส่งเสริมการเป็นอยู่ที่ดีของสังคม (3) การอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อม (4) การกระตุ้นให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับผู้มาเยือน (5) การให้บริการการท่องเที่ยวและนำเที่ยวที่มีคุณภาพ (6) การสร้างความมั่นใจในคุณภาพของบริการอาหารและเครื่องดื่ม (7) การสร้างความมั่นใจในคุณภาพของที่พักร และ (8) การสร้างความมั่นใจในการปฏิบัติงานของผู้ประกอบการการท่องเที่ยวอย่างเป็นมิตร (CBT Friendly Tour Operators-FTO) เพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนขาเข้า (In-Bound) (ASEAN, 2014)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่ นิพากรณ์ แสงสว่าง และคณะ (Sangsawang et al., 2018) ศึกษาเรื่องแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของไทยเพื่อเตรียมความพร้อมสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนอาเซียน : กรณีศึกษาชุมชนบ้านจอมแจ้ง จังหวัดหนองคาย พบว่า การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของไทยเพื่อให้ชุมชนเตรียมความพร้อมจากบริบทของการท่องเที่ยวโดยชุมชนของไทยสามารถสรุปมาตรฐานทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการบริหารจัดการของชุมชน (2) ด้านการจัดการฐานทรัพยากรของชุมชน (3) ด้านการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (4) ด้านการส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการนำเที่ยวภายนอก และ (5) ด้านการจัดการเศรษฐกิจและสังคมในชุมชน และ วชิรวิทย์ วิชาวาสวัสดิ์ (Wichasawat, 2018) ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่าชุมชนมีศักยภาพการบริหารและการจัดการในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการเรียนรู้ รองลงมาคือ ด้านพื้นที่และด้านการมีส่วนร่วม โดยที่ด้านการจัดการยังไม่สามารถจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า ปัจจัยการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม และการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ชุมชนมีความพร้อมที่จะส่งเสริมและดำเนินการจัดการได้เป็นอย่างดี และแนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวควรมีการวางแผนการพัฒนาให้เชื่อมโยงการดำเนินงานในทุกองค์ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชน และควรมีการจัดตั้งกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เป็นทีมงานกลางทำหน้าที่ประสานงานด้านการท่องเที่ยวกับเครือข่ายการท่องเที่ยวในชุมชน เป็นต้น และในส่วนของการวิจัยที่ส่งผลกระทบต่อจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่ Nitikasetsoontorn (2014) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยแห่งความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทย พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทยประกอบด้วย 6 ปัจจัยหลัก คือ กระบวนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ความเป็นเจ้าของในชุมชนท้องถิ่น ความรับผิดชอบร่วมกัน ความเป็นผู้นำและการจัดการ ความเป็นดั้งเดิมและจริงแท้ และการสร้างความแตกต่าง ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทยให้ประสบความสำเร็จได้ และ Ellis (2011) ศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน

กัมพูชา โดยการสำรวจบทบาทของชุมชนเพื่อการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จในประเทศพัฒนาน้อยที่สุด (Least Developed Country: LDC) ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าคณะกรรมการการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะมีส่วนเสริมสร้างความมั่นใจได้ว่าเป้าหมายการท่องเที่ยวและการพัฒนากองทุนชุมชนเป็นสิ่งสำคัญและมีผลต่อการทำงานร่วมกันของชุมชนอย่างต่อเนื่อง สามารถสร้างความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างต่อเนื่องในระยะยาว รวมทั้งการสร้างความสำเร็จกับผู้ที่มีส่วนได้เสียที่เป็นรากฐานของการท่องเที่ยวโดยชุมชนและบริบทของพื้นที่อย่างรอบด้าน จะเป็นแนวทางการปฏิบัติได้ผลจริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้การพัฒนาในบริบทอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกันและในสถานการณ์การพัฒนาชุมชนทั่วไปได้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรกลุ่มเป้าหมาย

การกำหนดขนาดกลุ่มประชากรกลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) ใช้วิธีการคัดเลือกตามจุดมุ่งหมายหรือการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากจุดมุ่งหมายหรือประเด็นคำถามจากเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นสำคัญ ซึ่งจำนวนประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการศึกษาครั้งนี้เป็นประชากรที่มีจำนวนไม่จำกัด (Infinite Population) จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และข้อที่ 3 ได้แก่ กลุ่มชุมชนท้องถิ่น ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน ประชาชนในพื้นที่ และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าทราย รวมทั้งสิ้น 15 คน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยวของเมืองมะดันที่เคยมีประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวเมืองมะดัน โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง ใช้วิธีการเลือกกรณีตรงตามประเด็นการวิจัยมากกว่าปกติ (Intensity Sampling) คือ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 3 ตำบลท่าทราย ซึ่งเป็นประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตและแปรรูปมะดัน และผู้ประสานงานด้านการท่องเที่ยวของชุมชนเมืองมะดัน ทั้งนี้เนื่องจากว่าในส่วนนี้ต้องการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับจำนวนนักท่องเที่ยวของชุมชนท่องเที่ยวเมืองมะดัน (Cohen & Crabtree, 2006) พบว่าจากการจดบันทึกจำนวนนักท่องเที่ยวของเมืองมะดัน ปี พ.ศ. 2562 มีจำนวน 255 คน (Kongkrapan, Personal Communication, November 1, 2020) และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเทียบขนาดของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) โดยใช้ระดับความเชื่อมั่น 95% คลาดเคลื่อนเท่ากับ 5% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 155 คน ทั้งนี้ โดยสุ่มทอแบบสอบถามตามความสะดวก (Convenience Sampling) โดยทำการแจกแบบสอบถามโดยเลือกวันและเวลาที่แตกต่างกันในการแจกแบบสอบถาม และได้แบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างตอบและมีข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์กลับมาจำนวน 155 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามทั้งหมด

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับบริบทการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดันในปัจจุบัน และความพร้อมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดันตามองค์ประกอบของมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอาเซียน เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง มีลักษณะคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Questions)

2) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดันตามองค์ประกอบของมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอาเซียน เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยการประยุกต์ตามองค์ประกอบของมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอาเซียน มี 2 ตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดันตามองค์ประกอบของมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอาเซียน เป็นแบบสอบถามที่ใช้มาตรวัดระดับข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval Scale) มีลักษณะแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หนังสือทางวิชาการ บทความ วิทยานิพนธ์ และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนและมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอาเซียน และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

2) แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรกลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับบุคคลกลุ่มชุมชนท้องถิ่น และการแจกแบบสอบถามกลุ่มนักท่องเที่ยวของชุมชนท่องเที่ยวเมืองทั้งนี้ แบบสอบถามที่จัดทำขึ้นจะได้มีการทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity Test) โดยการขอความร่วมมือจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเข้าใจในประเด็นของหัวข้อการวิจัยดังกล่าว ได้ตรวจสอบและให้ความคิดเห็นในความถูกต้องและความเหมาะสมของแบบสอบถามที่เป็นเครื่องมือในการวิจัย และมีการทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability Test) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับพื้นที่เป้าหมายจำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความน่าเชื่อถือ โดยวิธีการใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient of Alpha) ของครอนบาค (Cronbach, 1990) ทั้งนี้ การศึกษาครั้งนี้ได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักท่องเที่ยวในอำเภอบ้านนา ที่มีแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงเกษตร ได้แก่ ชุมชนบ้านทุ่งกระโปรง และชุมชนบ้านหนองมะกอก ซึ่งไม่ได้ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำผลการตอบแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่น 0.91 แสดงว่าแบบสอบถามชุดนี้มีความเชื่อมั่นสูงสามารถนำไปใช้จริงได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) ข้อมูลเชิงปริมาณ เมื่อได้ข้อมูลครบถ้วนตามที่ต้องการแล้ว ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ด้วยการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ทางสถิติในด้านสังคมศาสตร์ ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) ข้อมูลเชิงคุณภาพ จะใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการจัดหมวดหมู่ข้อมูลที่ได้จากข้อคำถามจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการประชุมกลุ่มย่อย การถอดเทปแยกตามประเด็นและแหล่งข้อมูล ได้แก่ ประชาชนที่อยู่ในชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และบุคคลจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว หลังจากนั้นจึงวิเคราะห์และประเมินความหมายของข้อมูลตามกรอบบริบทของแหล่งข้อมูลตามประเด็นคำถามวิจัยที่วางไว้

ผลการวิจัย

1) ผลการวิเคราะห์บริบทการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดันในปัจจุบัน และความพร้อมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดันตามองค์ประกอบของมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอาเซียน พบว่าโดยภาพรวมชุมชนมีศักยภาพที่จะนำแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะด้านพื้นที่ที่มีสิ่งดึงดูดใจทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการเรียนรู้ที่มีการสืบค้นเรื่องราวที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่นของชุมชน นำมาร้อยเรียงและออกแบบเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวของแต่ละกลุ่มสมาชิกได้อย่างมีเอกลักษณ์และหลากหลาย และด้านการมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้กับคนในชุมชนทั้งที่เป็นสมาชิกและไม่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่มการท่องเที่ยวได้เข้ามามีบทบาทตามหน้าที่และความสามารถของแต่ละคนในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน แต่อย่างไรก็ตามก็พบว่าองค์ประกอบด้านการจัดการ แม้ว่าชุมชนจะสามารถบริหารจัดการได้แต่ก็เป็นเพียงการจัดการตามหลักการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีการริเริ่มดำเนินการมาก่อนการนำแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาใช้ในการพัฒนาชุมชนเมืองมะดัน ดังนั้นจะพบว่า การจัดการที่เป็นการจัดการเชิงระบบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนยังไม่สามารถจัดการได้ครอบคลุมตามข้อกำหนดของแนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่ การสรรหาคณะกรรมการการท่องเที่ยวโดยชุมชน กฎกติกาในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน การกระจายผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยว และการจัดตั้งกองทุนของชุมชน เป็นต้น ดังนั้นเพื่อให้ชุมชนเมืองมะดันมีศักยภาพและมีการเตรียมความพร้อม มีความสามารถเพียงพอที่จะกำหนดการท่องเที่ยวให้เป็นไปในแนวทางที่ชุมชนต้องการ ชุมชนจึงต้องเน้นการทำงานในรูปแบบการประสานงานกับองค์กรที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาเป็นพี่เลี้ยงในการให้คำแนะนำและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนต่อไป

ในส่วนของความพร้อมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดันตามองค์ประกอบของมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอาเซียน เป็นการพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการนำมาตรฐานการ

ท่องเที่ยวโดยชุมชนของอาเซียนมาประยุกต์ใช้ในฐานะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนอย่างมีส่วนร่วม พบว่า ชุมชนมีความพร้อมในบางองค์ประกอบ อาทิ การมีส่วนส่งเสริมการเป็นอยู่ที่ดีของสังคม การอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อม และการกระตุ้นให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับผู้มาเยือน ในขณะที่องค์ประกอบที่มีความพร้อมในบางตัวชี้วัด ได้แก่ การเป็นเจ้าของและจัดการโดยชุมชน การให้บริการการท่องเที่ยวและนำเที่ยวที่มีคุณภาพ การสร้างความมั่นใจในคุณภาพของบริการอาหารและเครื่องดื่ม และองค์ประกอบที่ชุมชนยังไม่มีความพร้อมในการจัดการ ได้แก่ การสร้างความมั่นใจในคุณภาพของที่พัก และการสร้างความมั่นใจในการปฏิบัติงานของผู้ประกอบการการท่องเที่ยวอย่างเป็นมิตร (CBT Friendly Tour Operators-FTO) เพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนขาเข้า (In-Bound)

จากข้อค้นพบดังกล่าว อาจสรุปได้ว่า การประยุกต์ใช้มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนอาเซียนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดัน หมายถึง การนำหลักเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนอาเซียนมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดัน โดยปรับให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ในปัจจุบันและสิ่งที่ชุมชนได้ดำเนินการตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอาเซียนที่เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่นักท่องเที่ยวผู้มาเยือนสามารถสัมผัสและสังเกตเห็นได้ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ การจัดการชุมชนด้านการท่องเที่ยว การส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยวของชุมชน การอนุรักษ์และปรับปรุงสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยว คุณภาพบริการนำเที่ยว คุณภาพบริการอาหารและเครื่องดื่ม ทั้งนี้ จะนำมาใช้เป็นประเด็นข้อคำถามเพื่อสอบถามถึงความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดันตามองค์ประกอบของมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอาเซียนที่มีการปรับให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และความพร้อมในการจัดการ ซึ่งผลการศึกษาที่ได้จะนำไปเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญในการเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอาเซียนเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดันให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงได้ต่อไป

2) สรุปผลการประเมินการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดันโดยการประยุกต์ตามองค์ประกอบของมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอาเซียน

(1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง โดยการหาจำนวนและร้อยละในแต่ละค่าตัวแปร พบว่า กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวของชุมชนเมืองมะดัน จำนวน 155 คน เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 68.4 และร้อยละ 31.6 ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.2 มีการศึกษาดำรงระดับปริญญาตรี ร้อยละ 52.9 มีอาชีพเป็นเกษตรกร และแม่บ้าน ร้อยละ 27.7 เป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคกลาง ร้อยละ 76.8 ลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยวเป็นแบบการเดินทางมาศึกษาดูงานจากสถาบันการศึกษา บริษัท หน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ ร้อยละ 91.7 โดยได้รับ

ข่าวสารการท่องเที่ยวจากสื่อสิ่งพิมพ์ ร้อยละ 44.5 และนักท่องเที่ยวใช้เวลาในการเที่ยวชมชุมชนเมืองมะดันมากกว่า 4 ชั่วโมงขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 50.4

(2) ผลการประเมินการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดันโดยการประยุกต์ตามองค์ประกอบของมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอาเซียน โดยภาพรวมและรายด้าน

ตาราง 1 ผลการประเมินการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดันโดยการประยุกต์ตามองค์ประกอบของมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอาเซียน โดยภาพรวมและรายด้าน

องค์ประกอบที่	การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดันโดยประยุกต์ตามองค์ประกอบของมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอาเซียน	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	การจัดการชุมชนด้านการท่องเที่ยว	3.74	.74	มาก
2	การส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยวของชุมชน	4.42	.76	มาก
3	การอนุรักษ์และปรับปรุงสิ่งแวดล้อม	4.43	.72	มาก
4	การส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยว	3.93	.82	มาก
5	คุณภาพบริการนำเที่ยว	4.08	.76	มาก
6	คุณภาพบริการอาหารและเครื่องดื่ม	4.46	.66	มาก
รวมเฉลี่ย		4.17	.74	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดันโดยการประยุกต์ตามองค์ประกอบของมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอาเซียนที่มีการปรับให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และความพร้อมในการจัดการ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดันโดยการประยุกต์ตามองค์ประกอบของมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอาเซียนที่มีการปรับให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และความพร้อมในการจัดการอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากองค์ประกอบที่มีระดับความคิดเห็นมากไปหาน้อย คือ องค์ประกอบด้านคุณภาพการบริการอาหารและเครื่องดื่ม การอนุรักษ์และปรับปรุงสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยวของชุมชน คุณภาพบริการนำเที่ยว การส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยว และการจัดการชุมชนด้านการท่องเที่ยว ตามลำดับ

3) แนวทางการประยุกต์ใช้มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอาเซียนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดัน ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ดังนี้

(1) การประยุกต์ใช้มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนอาเซียนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดัน หมายถึง การนำหลักเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนอาเซียนมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดัน ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก โดย

ปรับใช้อย่างเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ในปัจจุบันและสิ่งที่ชุมชนได้ดำเนินการตามมาตรฐานการท่องเที่ยว โดยชุมชนของอาเซียนที่เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่นักท่องเที่ยวผู้มาเยือนสามารถสัมผัสและสังเกตเห็นได้

(2) การประยุกต์ใช้มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนอาเซียนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน เมืองมะดัน ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ *องค์ประกอบที่ 1* การจัดการชุมชนด้านการท่องเที่ยว เป็นการพิจารณาในประเด็นเกี่ยวกับการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของชุมชนเมืองมะดันให้มีความสวยงาม การให้บริการด้านข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ชุมชนมีมาตรการควบคุมและดูแลด้านความปลอดภัย และชุมชนมีการจัดการวางเส้นทางท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนการสร้าง ความมั่นใจด้านการท่องเที่ยวในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในชุมชนได้เป็นอย่างดี *องค์ประกอบที่ 2* การส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยวของชุมชน เป็นการพิจารณาถึงการแสดงออกถึงความเอื้อเฟื้อและมิตรไมตรีของสมาชิกชุมชนต่อนักท่องเที่ยว ชุมชนมีการรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นให้คงอยู่ และการกำหนดอัตราค่าบริการการท่องเที่ยวของชุมชนมีความเหมาะสม ตลอดจนการท่องเที่ยวของชุมชนเมืองมะดันสามารถเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อื่นได้ *องค์ประกอบที่ 3* การอนุรักษ์และปรับปรุงสิ่งแวดล้อม เป็นการพิจารณาเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนมีเอกลักษณ์และสวยงาม และมีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เหมาะสมกับพื้นที่ *องค์ประกอบที่ 4* การส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยว เป็นการพิจารณาถึงกระบวนการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การท่องเที่ยวร่วมกันระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยวผู้มาเยือน และการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนเมืองมะดัน *องค์ประกอบที่ 5* คุณภาพบริการนำเที่ยว เป็นการพิจารณาถึงการออกแบบโปรแกรมหรือกิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการให้ความรู้ของการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีคุณภาพและเหมาะสม และคุณภาพการให้บริการของนักสื่อความหมายท้องถิ่นในการบริการนำท่องเที่ยว และ *องค์ประกอบที่ 6* คุณภาพบริการอาหารและเครื่องดื่ม เป็นการพิจารณาเกี่ยวกับการจัดการบริการอาหารและเครื่องดื่ม เช่น ความสะอาด เมนูอาหารที่แปลกใหม่ และการเลือกใช้วัตถุดิบท้องถิ่น และคุณภาพบริการของผู้ให้บริการอาหารและเครื่องดื่มของชุมชนมีความเหมาะสม

อภิปรายผล

1. บริบทการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดันในปัจจุบัน และความพร้อมในการจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชนเมืองมะดันตามองค์ประกอบของมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอาเซียน โดยภาพรวมจะเห็นว่าชุมชนมีศักยภาพและสามารถจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในประเด็นด้านพื้นที่ กิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เนื่องจากชุมชนมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่เป็นสิ่งดึงดูดใจทั้งธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น สามารถนำมาพัฒนาและต่อยอดเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม รวมถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืนได้ดีตามศักยภาพของชุมชน ดังที่

พจนา สวนศรี (Suansri, 2003) ได้อธิบายว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนถือเป็นการส่งเสริมและกลไกการจัดการการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนบนฐานทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม มีการจัดการที่ยั่งยืนและให้คนท้องถิ่นได้รับประโยชน์ มีการกำหนดทิศทางการพัฒนาโดยชุมชน โดยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้เป็นปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม ครอบคลุมมิติการบริหารจัดการ ได้แก่ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านการเรียนรู้ และด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน แต่อย่างไรก็ตาม พบว่าองค์ประกอบด้านการจัดการ รวมทั้งเกณฑ์ด้านการเป็นเจ้าของและการจัดการโดยชุมชน การสร้างความมั่นใจในคุณภาพของที่พัก และการสร้างความมั่นใจในการปฏิบัติงานของผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนอาเซียน แม้ว่าชุมชนจะสามารถบริหารจัดการได้แต่ก็เป็นเพียงการจัดการตามหลักการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีการริเริ่มดำเนินการมาก่อนการนำแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาใช้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นแนวคิดในการจัดการเชิงระบบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนยังไม่สามารถจัดการได้ครอบคลุมตามข้อกำหนดของแนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน กล่าวคือ ด้านการจัดการรวมทั้งเกณฑ์ด้านการเป็นเจ้าของและการจัดการโดยชุมชน ได้แก่ การสรรหาคณะกรรมการการท่องเที่ยวโดยชุมชน กฎกติกาในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน การกระจายผลประโยชน์ และการจัดตั้งกองทุนของชุมชน เป็นต้น การสร้างความมั่นใจในคุณภาพของที่พัก ได้แก่ คุณภาพของผู้จัดหาที่พักและคุณภาพของที่พัก และการสร้างความมั่นใจในการปฏิบัติงานของผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวทั้งระบบ ได้แก่ ธุรกิจขนส่ง ที่พัก ร้านอาหาร บริษัทนำเที่ยว และร้านขายของที่ระลึก เป็นต้น ดังนั้น จึงเป็นประเด็นที่นำมาพิจารณาหากว่าชุมชนต้องการที่จะมีการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยเฉพาะการประยุกต์ใช้มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนอาเซียนให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม มีศักยภาพ มีความสามารถเพียงพอที่จะกำหนดการท่องเที่ยวให้เป็นไปในแนวทางที่ชุมชนต้องการ ชุมชนจึงต้องเน้นการทำงานในรูปแบบการประสานงานกับองค์กรที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาเป็นพี่เลี้ยงในการให้คำแนะนำและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนต่อไป ดังที่ Ellis (2011) ศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนในกัมพูชา โดยการสำรวจบทบาทของชุมชนเพื่อการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จในประเทศพัฒนาน้อยที่สุด (Least Developed Country: LDC) ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าคณะกรรมการการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะมีส่วนเสริมสร้างความมั่นใจได้ว่าเป็นเป้าหมายการท่องเที่ยวและการพัฒนากองทุนชุมชนเป็นสิ่งสำคัญและมีผลต่อการทำงานร่วมกันของชุมชนอย่างต่อเนื่อง สามารถสร้างความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างต่อเนื่องในระยะยาว รวมทั้งการสร้าง ความเข้าใจกับผู้ที่มีส่วนได้เสียและบริบทของพื้นที่อย่างรอบด้าน จะเป็นแนวทางการปฏิบัติได้ผลจริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้การพัฒนาในบริบทอื่นๆ ที่คล้ายคลึงกันและในสถานการณ์การพัฒนาชุมชนทั่วไปได้

2. การประเมินการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดันโดยการประยุกต์ตามองค์ประกอบของมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอาเซียน โดยการสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว พบว่าโดยภาพรวมชุมชนสามารถจัดการการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก เนื่องจากชุมชนมีศักยภาพและสามารถจัดการในประเด็นด้านพื้นที่ และกิจกรรมการท่องเที่ยว ถือเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวทั้งธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น สามารถนำมาพัฒนาและต่อยอดเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม รวมถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืนได้ดี และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่ได้เปิดโอกาสให้กับคนในชุมชนทั้งที่เป็นสมาชิกและไม่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่มการท่องเที่ยวได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังที่ Nitikasetsoontorn (2014) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องปัจจัยแห่งความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทย พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทย ประกอบด้วย 6 ปัจจัยหลัก คือ กระบวนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ความเป็นเจ้าของในชุมชนท้องถิ่น ความรับผิดชอบร่วมกัน ความเป็นผู้นำและการจัดการ ความเป็นดั้งเดิมและจริงแท้ และการสร้างความแตกต่าง ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทยให้ประสบความสำเร็จได้ และเมื่อพิจารณาในรายองค์ประกอบที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญหรือมีความเห็นว่าชุมชนจัดการได้ดีเรียงลำดับจากองค์ประกอบที่มีระดับความคิดเห็นมากไปหาน้อย คือ องค์ประกอบด้านคุณภาพการบริการอาหารและเครื่องดื่ม การอนุรักษ์และปรับปรุงสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยวของชุมชน คุณภาพบริการนำเที่ยว การส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยว และการจัดการชุมชนด้านการท่องเที่ยว อาจกล่าวได้ว่าชุมชนเมืองมะดันต่างเข้าใจและให้ความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่นผ่านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยพิจารณาได้จากการตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและการท่องเที่ยวของแต่ละหมู่บ้านอาทรพยากรทางการท่องเที่ยวในท้องถิ่นทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการแปรรูปและถนอมอาหารโดยใช้มะดันมาต่อยอดและเพิ่มคุณค่าเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเมืองมะดันสามารถนำไปปรับใช้กับกับกิจกรรมการท่องเที่ยวและวิถีชีวิตประจำวันของชุมชนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับการศึกษาของ สุตสันต์ สุทธิพิศาล (Suttipisan, 2014) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน ซึ่งกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวเข้าไปมีส่วนร่วมต้องมีความสร้างสรรค์มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชนเจ้าบ้านกับนักท่องเที่ยวอย่างมีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของชุมชน อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างผลลัพธ์เชิงบวกให้แก่ทั้งสองฝ่ายไม่ว่าจะเป็นจิตสำนึกอนุรักษ์ ความประทับใจในประสบการณ์ การกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ เป็นต้น นอกจากนี้แล้วยังช่วยสร้างสมดุลให้แก่ชุมชนทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อม ในขณะที่เดียวกันการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ต้องคำนึงถึงภูมิสังคม ภูมิวัฒนธรรมยังท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นสำคัญ

3. การเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอาเซียนเพื่อพัฒนา การท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดัน เป็นการวิเคราะห์บริบทการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดันในปัจจุบัน และความพร้อมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามองค์ประกอบของมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอาเซียนร่วมกับผลการวิเคราะห์การประเมินการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดันโดยการประยุกต์ตามองค์ประกอบของมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอาเซียนตามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวของเมืองมะดัน แล้วสรุปคุณลักษณะความเหมาะสมจำแนกตามองค์ประกอบของมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอาเซียนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดันที่ยั่งยืน ดังที่ Satarat (2010) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของประเทศไทย กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนในประเทศไทยโดยทั่วไปเกิดจากปัจจัยทั้งภายในและภายนอก รวมถึงนโยบายจากภาครัฐที่มุ่งแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม นอกจากนั้น ผลการศึกษาครั้งนี้ยังชี้ให้เห็นว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่จะสร้างทั้งความได้เปรียบและเสียเปรียบต่อคนในชุมชน ทั้งมุมมองด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อม ดังนั้นหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและแนวคิดวิถีของชาวพุทธควรนำมาเป็นแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง การศึกษาครั้งนี้พบว่าการประยุกต์ใช้มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนอาเซียนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดันเป็นการนำหลักเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนอาเซียนมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดัน โดยปรับใช้อย่างเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ในปัจจุบันและสิ่งที่ชุมชนได้ดำเนินการตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอาเซียนที่เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่นักท่องเที่ยวผู้มาเยือนสามารถสัมผัสและสังเกตเห็นได้จากการเที่ยวชม การเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การท่องเที่ยวร่วมกับกลุ่มสมาชิกต่างๆ ของชุมชน สามารถสรุปการประยุกต์ใช้มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนอาเซียนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดัน ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ การจัดการชุมชนด้านการท่องเที่ยว การส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยวของชุมชน การอนุรักษ์และปรับปรุงสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยว คุณภาพบริการนำเที่ยว และคุณภาพบริการอาหารและเครื่องดื่ม แต่อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ก้าวทันบริบทของการการท่องเที่ยวของสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะการสร้างภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวที่ดีและมีมาตรฐานการ ชุมชนเมืองมะดันจึงจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของตนเองให้มีประสิทธิภาพและครบตามองค์ประกอบของมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอาเซียน ได้แก่ คุณภาพของผู้จัดพาที่พักและคุณภาพของที่พัก และการสร้างความมั่นใจในการปฏิบัติงานของผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวทั้งระบบ ตลอดจนมาตรการสร้างความมั่นใจในการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดันภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เป็นสำคัญ ดังที่ Sophea Sok (2013) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการประยุกต์ใช้และการพัฒนามาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยทำการศึกษาในประเทศกัมพูชาพบว่า องค์กรที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนเรื่องมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นองค์กรพัฒนาเอกชน คือ

เครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนประเทศกัมพูชา ได้เสนอมาตรฐานผลิตภัณฑ์และบริการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วย มาตรฐานมัคคุเทศก์ CBT มาตรฐานโปรแกรมนำเที่ยว CBT มาตรฐานอาหารและเครื่องดื่ม CBT มาตรฐานที่พัก CBT และมาตรฐานบริษัทนำเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยมาตรฐานดังกล่าวนี้จะเป็นแนวทางในการพิจารณาและนำไปจัดปรับให้สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวต่อไป และการศึกษาของ นิพัทธพร แสงสว่าง และคณะ (Sangsawang et al., 2018) ศึกษาเรื่องแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของไทยเพื่อเตรียมความพร้อมสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนอาเซียน : กรณีศึกษาชุมชนบ้านจอมแจ้ง จังหวัดหนองคาย ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของไทย ได้แก่ (1) ด้านการบริหารจัดการของชุมชน (2) ด้านการจัดการฐานทรัพยากรของชุมชน (3) ด้านการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (4) ด้านการส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการนำเที่ยวภายนอก และ (5) ด้านการจัดการเศรษฐกิจและสังคมในชุมชน ทั้งนี้ การศึกษาครั้งนี้สามารถเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอาเซียนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดัน ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก กล่าวคือ การประยุกต์ใช้มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนอาเซียนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดัน หมายถึงการนำหลักเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนอาเซียนมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดัน โดยปรับใช้อย่างเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ในปัจจุบันและสิ่งที่ชุมชนได้ดำเนินการตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอาเซียนที่เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่นักท่องเที่ยวผู้มาเยือนสามารถสัมผัสและสังเกตเห็นได้ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ (1) การจัดการชุมชนด้านการท่องเที่ยว (2) การส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยวของชุมชน (3) การอนุรักษ์และปรับปรุงสิ่งแวดล้อม (4) การส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยว (5) คุณภาพบริการนำเที่ยว และ (6) คุณภาพบริการอาหารและเครื่องดื่ม

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครนายกควรจัดทำโครงการให้คำแนะนำและความรู้แก่ชุมชนแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้งของประเทศไทยและอาเซียน เพื่อเป็นแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงได้อย่างยั่งยืน

2) ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ ชุมชนท่องเที่ยวเมืองมะดันควรจัดตั้งกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อเป็นทีมงานกลางทำหน้าที่ประสานงานด้านการท่องเที่ยวกับเครือข่ายการท่องเที่ยวภายในและภายนอกชุมชน และควรมีการวางแผนพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยวของชุมชนทั้งด้านการบริการและการตลาดการท่องเที่ยว เพื่อเป็นการเสริมสร้างศักยภาพให้กับคนในชุมชน

3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว เช่น สถาบันการศึกษา สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดฯ และชุมชนเมืองมะดัน เป็นต้น ควรศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพบริการของที่พักรัก และปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลครอบคลุมองค์ประกอบที่ชุมชนยังไม่สามารถจัดการได้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองมะดันต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาที่สนับสนุนการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณชุมชนเมืองมะดัน ที่ให้ความช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

References

- ASEAN. (2014). *ASEAN Community Based Tourism Standard*. Phnom Penh: Cambodian Ministry of Tourism.
- Cohen, D. and Crabtree, B. (2006). *Qualitative Research Guidelines Project*. Retrieved from <https://qualres.org/HomeInte-3810.html>
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of Psychological testing*. (5th ed). New York: Harper Collins Publishers.
- Ellis, S. (2011). *Community based tourism in Cambodia: exploring the role of community for successful implementation in least developed countries*. Retrieved from <https://ro.ecu.edu.au/theses/451>
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-310.
- Nakhonnayok Provincial Office. (2019). *Nakhon Nayok Province Development Plan 2018-2021*. Retrieved May 30, 2019, from <http://www.nakhonnayok.go.th/> (in Thai)
- Nitikasetsoontorn, S. (2014). The Success Factors of Community-Based Tourism in Thailand. Retrieved May 30, 2019, from <http://www.libdcms.nida.ac.th/thesis6/2014/b185058.pdf>
- Sangsawang, N., & Salaimanee, D. (2018). Guidelines for community-based tourism management in Thailand to prepare for the ASEAN community-based tourism standard: Case Study of Baan Chom Chaeng Community, Nong Khai Province. *6th International Conference on Creative Technology & 2nd National Conference on Creative Technology*, July 24-26, 2018, Rajamangala University of Technology Krungthep, Bangkok, Thailand. (in Thai)

- Sarobon, Sin, Wongtumtim, U. & Punyoyai, A. (2003). *Community-Based Tourism: Concepts and Experiences*. Chiang Mai: Wanida Press. (in Thai)
- Satarat, N. (2010). *Sustainable Management of Community-Based Tourism in Thailand*. Retrieved May 30, 2019, from <http://www.libdcms.nida.ac.th/thesis6/2010/b166706.pdf>
- Sophea Sok. (2013). *CBT Standards Development & Application*. Retrieved May 30, 2019, from <http://www.sustain.pata.org/>
- Suansri, P. (2003). *Community-Based Tourism Handbook*. Bangkok: Responsible Ecological Social Tours Project. (in Thai)
- Suttipisan, S. (2014). Creative Community-based Tourism: An Integrated Tourism Management Approach in Thailand. *Paper presented at the ICADA2014: Toward ASEAN Development Administration*, National Institute of Development Administration, Bangkok.
- The Thailand Community Based Tourism Institute. (2007). *Community Based Tourism*. Retrieved May 30, 2019, from <http://www.cbt-i.org/travel.php> (in Thai)
- Wichasawat, W. (2018). Guideline for Potential Development of Administration and Management of Community-Based Tourism. *Research report*. Bangkok: Phranakhon Rajabhat University. (in Thai)

Prasert Yothicar, Ph.D., Doctor of Philosophy (Integrated Tourism Management), National Institute of Development Administration, Lecturer of Tourism Program (Bilingual program), Faculty of Management Science, Phranakhon Rajabhat University.